

Dosarul nr.3ra-432/22
2-19206103-01-3ra-15042022

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani (jud. I. Barbacaru)
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud.: A. Minciuna, Gr. Mîra, E. Palanciuc)

DECIZIE

11 ianuarie 2023

mun. Chișinău

Colegiul civil comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

în componență:

Președintele ședinței, judecătorul
judecătorii

Tamara Chișca-Doneva
Ala Cobăneanu
Nina Vascan
Nicolae Craiu
Aliona Miron

examinând recursul depus de Casa Națională de Asigurări Sociale și recursul depus de avocatul Arina Țurcan-Donțu, în interesele Mariei Arabadji, în cauza de contencios administrativ, la cererea de chemare în judecată depusă de Maria Arabadji împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale cu privire la obligarea recalculării și achitării pensiei,

împotriva deciziei din 26 ianuarie 2022 a Curții de Apel Chișinău, prin care a fost casată hotărârea suplimentară din 14 septembrie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani și menținută hotărârea din 24 mai 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani,

c o n s t a t ă:

La 28 decembrie 2019, Maria Arabadji s-a adresat în instanța de judecată cu acțiune împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale, solicitând:

- anularea deciziei nr.A-1745/17 din 05 octombrie 2017 privind respingerea cererii prelabile depuse la 20 septembrie 2017 și refuzul în recalcularea pensiei de procuror, ținându-se cont de creșterea mărimii salariului procurorului în exercițiu;

- anularea deciziei nr.A-2558/19 din 28 noiembrie 2019 privind respingerea cererii prelabile depuse la 22 noiembrie 2019 și refuzul în recalcularea pensiei de procuror, ținându-se cont de creșterea mărimii salariului procurorului în exercițiu;

- emiterea unei decizii/act administrativ cu privire la recalcularea pensiei de procuror, ținându-se cont de creșterea mărimii salariului procurorului în exercițiu.

La 10 februarie 2020, Maria Arabadji s-a adresat în instanța de judecată cu o altă acțiune împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale, solicitând:

- anularea deciziei nr.A-1745/17 din 05 octombrie 2017 privind respingerea cererii prelabile depuse la 20 septembrie 2017 și refuzul în recalcularea pensiei de procuror, ținându-se cont de creșterea mărimii salariului procurorilor în exercițiu;

- anularea deciziei nr.A-2891/19 din 10 ianuarie 2020 privind respingerea cererii prelabile depuse la 31 decembrie 2019 și refuzul în recalcularea pensiei de procuror, ținându-se cont de creșterea mărimii salariului procurorilor în exercițiu;

- emiterea unei decizii/act administrativ cu privire la recalcularea pensiei de procuror, ținându-se cont de creșterea mărimii salariului procurorilor în exercițiu.

Prin încheierea din 05 octombrie 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani, cauzele menționate au fost conexate într-o singură procedură (f.d.79 verso, vol.I).

În motivarea acțiunilor a relatat că a activat fără întrerupere în organele Procuraturii, în perioada 21 octombrie 1991 - 30 noiembrie 2009, fiind eliberată din funcția de procuror în Procuratura raionului Ungheni. Iar la atingerea vârstei de 50 ani, i-a fost stabilită vechimea în muncă și calculată pensia procurorului.

Totodată, a indicat că potrivit Legii nr.37 din 07 martie 2013 pentru modificarea și completarea Legii nr.355 din 23 decembrie 2003 cu privire la sistemul de salarizare în sistemul bugetar, salariul procurorului s-a majorat cu 35%. Modificarea a intervenit începând cu 01 ianuarie 2013. Iar conform cap.XXIX din Legea nr.152 din 01 iulie 2016 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, începând cu 01 august 2016 salariul de funcție al procurorului s-a stabilit în raport cu salariul judecătorului conform Legii nr.328 din 23 decembrie 2013 privind salarizarea judecătorilor și procurorilor și Legii nr.3 din 25 februarie 2016 cu privire la procuratură, ținându-se cont de nivelul procuraturii în care își desfășoară activitatea și de vechimea în muncă în funcția de procuror.

Astfel, conform art.5/1 alin.(2) lit.c) și art.5/2 lit.d) din Legea nr.328 din 23 decembrie 2013 privind salarizarea judecătorilor și procurorilor, salariul de funcție al procurorului din procuratura teritorială (...) se stabilește în cuantum de: 3,15 salarii medii pe economie pentru procurorul care are o vechime în muncă în funcția de procuror de peste 12 ani, iar pentru exercitarea funcției de conducere de procuror-șef al secției din cadrul Procuraturii Generale sau de procuror-șef al procuraturii teritoriale i se atribuie un spor calculat în raport procentual față de salariul de funcție în mărime de 9%, condițiile valabile și pentru Maria Arabadji.

Reieșind din cadrul normativ, considerând că organele asigurării sociale i-au încălcat grav dreptul de proprietate (pensie), dobândit anterior în mod legal prin aplicarea obligatorie pentru procurorii pensionați a principiului

recalculării pensiei la majorarea ordinară a salariului lunar al procurorului în exercițiu, în scopul restabilirii acestui drept și în legătură cu majorarea salariului procurorului în funcție, la data de 15 august 2017, reclamanta s-a adresat Casei Naționale de Asigurări Sociale cu cererea prealabilă înregistrată cu nr.1378, la care nu a primit răspuns. Ulterior, la data de 02 decembrie 2019, prin intermediul serviciului poștal, a recepționat răspunsul Casei Naționale de Asigurări Sociale nr.A-2558/19, în care se menționează că prin scrisoarea Casei Naționale de Asigurări Sociale nr.A-1745/17 din 05 octombrie 2017, cererea prealabilă depusă anterior a fost respinsă ca neîntemeiată. Mai mult ca atât, în răspunsul nominalizat s-a indicat că decizia Casei Naționale de Asigurări Sociale nr.A-1745/17 din 05 octombrie 2017, a fost adusă la cunoștință Mariei Arabadji, prin scrisoarea recomandată nr.DS 2009028517AS.

Contrar celor indicate de Casa Națională de Asigurări Sociale, reclamanta a afirmat că nu a recepționat scrisoarea nr.A-1745/17 din 05 octombrie 2017, iar semnătura indicată în avizul de recepție nu îi aparține și a aflat despre refuzul specificat mai sus la 02 decembrie 2019. Iar faptul că semnătura de pe avizul de recepție a scrisorii recomandate nr.DS 2009028517AS nu aparține petiționarei, în opinia sa, se poate constata prin compararea semnăturilor din actele de identitate și cea de pe avizul de recepție sau se poate confirma prin efectuarea unei expertize grafoscopice/grafologice.

Prin urmare, reclamanta consideră răspunsul Casei Naționale de Asigurări Sociale, ca fiind ilegal, abuziv, or, la examinarea cererii indicate supra Casa Națională de Asigurări Sociale nu a determinat corect raportul juridic, iar circumstanțele importante pentru soluționarea legală a cererii nu au fost luate în calcul.

La data de 20 mai 2021, Maria Arabadji a înregistrat o cerere privind completarea acțiunii înaintate în judecată prin care a solicitat:

- anularea deciziei nr.A-1745/17 din 05 octombrie 2017 privind respingerea cererii prelabile depuse la 20 septembrie 2017 și refuzul în recalcularea pensiei de procuror, ținându-se cont de creșterea mărimii salariului procurorului în exercițiu;

- anularea deciziei nr.A-2558/19 din 28 noiembrie 2019 privind respingerea cererii prelabile depuse la 22 noiembrie 2019 și refuzul în recalcularea pensiei de procuror, ținându-se cont de creșterea mărimii salariului procurorului în exercițiu;

- anularea deciziei nr.A-2891/19 din 10 ianuarie 2020 privind respingerea cererii prelabile depuse la 31 decembrie 2019 și refuzul în recalcularea pensiei de procuror, ținându-se cont de creșterea mărimii salariului procurorilor în exercițiu;

- emiterea unei decizii/act administrativ cu privire la recalcularea pensiei de procuror, ținându-se cont de creșterea mărimii salariului procurorului în exercițiu (f.d.156-160, vol.I).

Prin hotărârea din 24 mai 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani, acțiunea a fost admisă, anulându-se în tot, actul administrativ individual defavorabil emis de Casa Națională de Asigurări Sociale exprimat prin răspunsul nr.A-2558/19 din 28 noiembrie 2019, precum și refuzul Casei Naționale de Asigurări Sociale, exprimat prin răspunsul nr.A-2891/19 din 10 ianuarie 2020, adoptat în procedura prealabilă. A fost repusă Maria Arabadji în dreptul lezat de recalculare a pensiei pentru vechime în muncă în dependență de majorarea generală a salariului procurorului în exercițiu, ținându-se cont de funcția deținută și data ieșirii la pensie. A fost obligată Casa Națională de Asigurări Sociale să recalculeze și să achite Mariei Arabadji pensia pentru vechime în muncă, reieșind din salariul mediul lunar achitat procurorului în exercițiu, cu recalcularea acesteia în cazul majorării generale a salariului procurorului în exercițiu, ținându-se cont de funcția deținută la data ieșirii la pensie, recalcularea urmând a fi efectuată începând cu 05 aprilie 2013, după creșterea salariului cu 35% și continuând cu 01 august 2016, după creșterea salariului și pe toată perioada de pensionare.

Prin hotărârea suplimentară din 14 septembrie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani, s-a anulat în tot și actul administrativ individual defavorabil emis de Casa Națională de Asigurări Sociale exprimat prin răspunsul nr.A-1745/17 din 05 octombrie 2017 privind respingerea cererii prealabile depuse de Maria Arabadji la data de 20 septembrie 2017.

La 10 iunie 2021, Casa Națională de Asigurări Sociale a declarat apel nemotivat, iar la 06 septembrie 2021, apel motivat împotriva hotărârii din 24 mai 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani, solicitând casarea hotărârii cu emiterea unei noi decizii prin care acțiunea să fie declarată inadmisibilă, fie respinsă integral ca neîntemeiată.

Ulterior, la 08 octombrie 2021, a înaintat cerere de apel suplimentară împotriva hotărârii suplimentare din 14 septembrie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani, solicitând casarea hotărârii cu emiterea unei noi decizii privind declararea ca fiind inadmisibilă pretenția soluționată prin hotărârea suplimentară.

Prin decizia din 26 ianuarie 2022 a Curții de Apel Chișinău, a fost casată hotărârea suplimentară din 14 septembrie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani privind anularea răspunsului nr.A-1745/17 din 05 octombrie 2017 și în această parte s-a emis o decizie nouă cu privire la declararea pretenției inadmisibile. În rest hotărârea din 24 mai 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani a fost menținută.

La 02 februarie 2022, Casa Națională de Asigurări Sociale a depus recurs împotriva deciziei din 26 ianuarie 2022 a Curții de Apel Chișinău. La 18 aprilie 2022 a fost prezentată motivarea recursului.

În motivarea recursului, a reiterat argumentele de fapt și de drept expuse la examinarea cauzei în instanța de fond și apel.

Recurenta apreciază ca fiind neîntemeiată soluția instanței de apel în partea în care s-a concluzionat asupra menținerii hotărârii din 24 mai 2021.

În primul rând a remarcat că instanța de apel întemeiat a stabilit că pretenția intimitei privind anularea actului administrativ nr.A-1745/17 din 05 octombrie 2017, este inadmisibilă pe motivul omiterii termenului de prescripție pentru contestarea acestuia în instanța contenciosului administrativ.

Însă, a catalogat ca fiind ilegală soluția apelului prin care s-a considerat ca fiind admisibile celelalte capete de pretenții din acțiune privind anularea răspunsurilor nr.A-2558/19 din 28 noiembrie 2019 și nr.A-2891/19 din 10 ianuarie 2020. Or, odată ce s-a constatat inadmisibilitatea pretenției în contestarea actului administrativ primar prin care s-a soluționat fondul problemei cererii prealabile, respectiv o soluție identică urma a fi pronunțată și pe marginea pretenției ce ține de anularea răspunsurilor secundare ale Casei Naționale de Asigurări Sociale nr.A-2558/19 din 28 noiembrie 2019 și nr.A-2891/19 din 10 ianuarie 2020, în care autoritatea nu a examinat fondul pretențiilor, invocându-se excepțiile de la art.140 și art.170 Cod administrativ, adică prevederile legale ce permit și impun autorității publice să nu examineze repetat aceleași pretenții pe seama cărora există un act administrativ în vigoare. Or, răspunsurile secundare menționate se referă la aceeași procedură administrativă pe seama dreptului pretins de intimată.

Consideră că instanța de apel a dat o interpretare eronată stării de fapt, aplicând greșit normele Codului Administrativ ce reglementează admisibilitatea acțiunii în contenciosul administrativ.

Referitor la soluția instanței de apel emisă pe fondul cauzei, de asemenea a apreciat-o ca fiind neîntemeiată.

A explicat că potrivit art.67 alin.(3) al Legii cu privire la Procuratură nr.294/2008 (abrogată la 01 august 2016), procurorul care se află în demisie are dreptul la pensie conform Legii privind pensiile de asigurări sociale de stat sau la o indemnizație lunară viageră în condițiile prezentei legi, iar în conformitate cu art.46 din Legea privind pensiile de asigurări sociale de stat nr.156/1998 (abrogat prin Legea nr.290 din 16 decembrie 2016, în vigoare de la 01 ianuarie 2018), era prevăzut că asiguratul care a atins vârsta menționată la alin.(2) și confirmă stagiul de cotizare prevăzut la alin.(3), din care cel puțin 15 ani în funcția de procuror, are dreptul la pensie în proporție de 75% din suma tuturor plăților lunare asigurate ale procurorului în exercițiu în ultima funcție deținută.

Astfel, intimata încadrându-se în prevederile legale citate, la data de 11 ianuarie 2012, a depus cerere la Casa Teritorială de Asigurări Sociale Ungheni privind stabilirea pensiei de procuror conform art.46 al Legii nr.156/1998 și prin Decizia nr.25/2012/207 emisă la 26 ianuarie 2012, intimitei i s-a stabilit pensia solicitată.

Având în vedere faptul că intimata și-a realizat dreptul la pensionare în conformitate cu Legea nr.156/1998 privind pensiile de asigurări sociale de stat, consideră că pretențiile acesteia precum că are dreptul la recalcularea pensiei de procuror ținând cont de majorarea salariului procurorului în

exercițiu, nu pot fi reținute. Or, la momentul realizării dreptului la pensie – 11 ianuarie 2012, o astfel de prevedere legală nu exista.

Recurenta a accentuat că instanța de fond, la admiterea acțiunii, a preluat întru totul argumentele intimății, concluzionând eronat precum că aceasta face parte din categoria procurorilor pensionați până la 01 iulie 2011, care anterior s-au aflat în litigiu cu Casa Națională privind recalcularea pensiilor în dependență de majorarea salariului procurorului în exercițiul funcției.

Complementar celor descrise, recurenta remarcă că decizia atacată contravine inclusiv constatările din deciziile irevocabile ale Curții Supreme de Justiție pe cauze privind dreptul la recalcularea pensiei procurorilor.

Solicită admiterea cererii de recurs, casarea deciziei din 26 ianuarie 2022 a Curții de Apel Chișinău, cu pronunțarea unei noi decizii privind declararea ca fiind integral inadmisibilă acțiunea intimății sau respingerea acesteia ca fiind neîntemeiată.

La 25 februarie 2022, avocatul Arina Țurcan-Donțu, în interesele Mariei Arabadji, a contestat cu recurs decizia din 26 ianuarie 2022 a Curții de Apel Chișinău. Recursul motivat a fost depus la 20 aprilie 2022.

Cu decizia Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău din 26 ianuarie 2022, nu este de acord doar în partea casării hotărârii suplimentare din 14 septembrie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani.

Recurenta a repus în discuție argumentele de fapt și de drept expuse la examinarea cauzei în instanța de fond și apel.

Consideră că raționamentele instanței de apel cu privire casarea în parte a hotărârii suplimentare sunt eronate și sunt în contradicție cu circumstanțele cauzei, fiind apreciate incorect probele/înscrisurile prezentate. Or, constatările instanței de apel precum că actul administrativ contestat a fost adus la cunoștință Mariei Arabadji la data de 10 octombrie 2017 nu sunt probate.

Reieșind din prevederile art.128 alin.(1) Cod administrativ comunicarea se consideră că a avut loc dacă actul administrativ individual a ajuns la persoana căreia urma să-i fie comunicat, iar potrivit art.129 alin.(3) din Cod, în caz de îndoială, autoritatea publică este cea care probează ajungerea actului administrativ individual la destinatar, precum și data/ora ajungerii lui.

În speță, Casa Națională de Asigurări Sociale nu a putut proba faptul că intimata Maria Arabadji a făcut cunoștință cu actul administrativ contestat la o altă dată decât 02 decembrie 2019.

A apreciat ca fiind relevante speței și constatările Curții Europene a Drepturilor Omului pe marginea art.1 Protocolul 1, dar și cele ale Curții Constituționale a Republicii Moldova care corelate cu speța dedusă judecătii, garantează dreptul intimății Maria Arabadji, la pensie și chestiunilor aferente ce derivă din acesta (recalcularea, indexarea etc), ca fiind imprescriptibil și protejat de lege, indiferent de spațiul temporar în cadrul căreia este solicitată ocrotirea lui.

Recurenta solicită admiterea recursului, casarea în parte/parțială a deciziei 26 ianuarie 2022, în partea casării hotărârii suplimentare din 14 septembrie 2021 a Judecătorei Chișinău, sediul Râșcani privind anularea răspunsului nr.A-1745/17 din 05 octombrie 2017 și emiterii în această parte a unei decizii noi prin care să se anuleze în tot actul administrativ individual defavorabil emis de Casa Națională de Asigurări Sociale exprimat prin răspunsul nr.A-1745/17 din 05 octombrie 2017 privind respingerea cererii prealabile depuse de Maria Arabadji la data de 20 septembrie 2017.

Conform art.245 alin.(1) și (2) din Codul administrativ, recursul se depune la instanța de apel în termen de 30 de zile de la notificarea deciziei instanței de apel, dacă legea nu stabilește un termen mai mic. Motivarea recursului se prezintă Curții Supreme de Justiție în termen de 30 de zile de la notificarea deciziei instanței de apel. Dacă se depune împreună cu cererea de recurs, motivarea recursului se depune la instanța de apel.

Curtea de Apel Chișinău a pronunțat decizia contestată la 26 ianuarie 2022, în ședință publică.

Dispozitivul deciziei a fost expedit părților prin intermediul poștei electronice la 05 februarie 2022 (f.d.30, vol.III).

La 02 februarie 2022, Casa Națională de Asigurări Sociale a depus recurs nemotivat împotriva deciziei din 26 ianuarie 2022 a Curții de Apel Chișinău (f.d. 28-29, vol.III).

La 25 februarie 2022, recurs nemotivat a depus și avocatul Arina Țurcan-Donțu, în interesele Mariei Arabadji (f.d.31-33, vol.III).

Decizia motivată din 26 ianuarie 2022 a Curții de Apel Chișinău a fost recepționată de recurenți la 05 aprilie 2022 (f.d.46,47, vol.III).

Ulterior, la 18 aprilie 2022, Casa Națională de Asigurări Sociale a prezentat motivarea recursului împotriva deciziei din 26 ianuarie 2022 a Curții de Apel Chișinău (f.d.50-57, vol.III).

Avocatul Arina Țurcan-Donțu, în interesele Mariei Arabadji, a prezentat recursul motivat la 20 aprilie 2022 (f.d.60-66, vol.III).

În condițiile enunțate, recursurile au fost depuse în termenul legal prevăzut la art.245 alin.(1) și (2) din Codul administrativ.

La 18 aprilie 2022 și respectiv, la 22 aprilie 2022, Curtea Supremă de Justiție a expedit în adresa Casei Națională de Asigurări Sociale și Mariei Arabadji copiile recursurilor, cu înștiințarea despre posibilitatea depunerii referințelor.

La 02 iunie 2022, avocatul Arina Țurcan-Donțu a depus referință prin care a solicitat respingerea cererii de recurs depusă de Casa Națională de Asigurări Sociale împotriva deciziei din 26 ianuarie 2022 a Curții de Apel Chișinău.

Prin încheierea din 21 septembrie 2022 a Curții Supreme de Justiție, recursul depus de Casa Națională de Asigurări Sociale și recursul depus de avocatul Arina Țurcan-Donțu, în interesele Mariei Arabadji au fost numite pentru examinare în complet de 5 judecători.

Conform articolului 247 din Codul administrativ, Curtea Supremă de Justiție examinează și soluționează recursul fără ședință de judecată.

În speță, completul specializat nu a considerat oportun de a cita participanții la proces și reprezentanții acestora pentru a se pronunța cu privire la problemele invocate în recurs, deoarece criticele recurenților au fost expuse cu suficientă claritate.

Verificând argumentele invocate în recursuri pe baza materialelor din dosar și cele menționate în referință, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție a ajuns la concluzia că instanțele inferioare, judecând cauza, au cercetat superficial starea de fapt a speței, iar drept consecință au interpretat și aplicat în mod eronat legea, circumstanțe ce au dus la aprecierea eronată a raporturilor juridico-publice litigioase și emiterea unor soluții greșite și neîntemeiate.

În conformitate cu art.248 alin.(1) lit.b) din Codul administrativ, examinând recursul, Curtea Supremă de Justiție adoptă una dintre următoarele decizii: casează parțial decizia instanței de apel și emite o altă decizie în partea casată.

În corespundere cu art.21 alin.(1) din Codul administrativ, autoritățile publice și instanțele de judecată competente trebuie să acționeze în conformitate cu legea și alte acte normative.

Prin prisma prevederilor art.194 alin. (2) din Codul administrativ, în procedura de examinare a cererilor de recurs, hotărârile și deciziile contestate se examinează din oficiu în privința existenței greșelilor procedurale și aplicării corecte a dreptului material.

La fel, aplicabile sunt și prevederile art.244 alin.(2) coroborate cu art.231 alin.(2) din Codul administrativ, conform cărora pentru procedura de recurs se aplică corespunzător prevederile cap.III din cartea a treia, dacă din prevederile prezentului capitol nu rezultă altceva. Pentru procedura în apel se aplică corespunzător prevederile cap.II din cartea a treia, dacă din prevederile prezentului capitol nu rezultă altceva.

Recapitulând esența litigiului în scopul verificării aplicării corecte a dreptului material și procedural, instanța de recurs reține starea de fapt constatată de instanțe și confirmată de părți.

Astfel, probatoriul acumulat la materialele dosarului demonstrează că Maria Arabadji a activat fără întrerupere în organele Procuraturii în perioada 21 octombrie 1991 – 30 noiembrie 2009, fiind eliberată din funcția de procuror în Procuratura raionului Ungheni (f.d. administrativ 17-20).

Prin decizia Casei Naționale de Asigurări Sociale nr.25/2012/207 din 26 ianuarie 2012 (f.d. administrativ 16-16 verso) în temeiul cererii nr.25/2012/70 din 11 ianuarie 2012 (f.d. administrativ 15), în conformitate cu Legea cu privire la Procuratură nr.294-XVI din 25 decembrie 2008 și Legea nr.156 din 14 octombrie 1998 privind pensiile de asigurări sociale de stat, Mariei

Arabadji i-a fost stabilită pensia pentru vechime în muncă în funcția de procuror, începând cu 11 ianuarie 2012.

La 15 august 2017, Maria Arabadji s-a adresat autorității competente cu cerere privind recalcularea pensiei de procuror. Prin răspunsul Casei Naționale de Asigurări Sociale nr.A-1745/17 din 05 octombrie 2017, solicitarea a fost respinsă ca neîntemeiată.

Motivul respingerii a fost explicat prin faptul că, începând cu 01 iulie 2011, drepturile de pensionare a procurorilor sunt reglementate de prevederile art.46² din Legea nr.156 din 14 octombrie 1998 privind pensiile de asigurări sociale de stat. Respectiv, la data de 11 ianuarie 2012, data obținerii dreptului la pensie, reclamanta este beneficiară de pensie de procuror stabilită în temeiul art.46² din Legea nr.156 din 14 octombrie 1998 privind pensiile de asigurări sociale de stat. Iar astfel, conținutul art.46² din Legea nr.156 din 14 octombrie 1998, nu prevede faptul că pensiile procurorilor se recalculează în cazul majorării generale a salariului procurorilor. Or, începând cu data de 01 iulie 2011 pensia procurorilor nu se mai recalculează, dar se indexează anual la 1 aprilie conform art.13 din Legea nr.156 din 14 octombrie 1998 (vol.I, f.d.13).

Răspunsul Casei Naționale de Asigurări Sociale nr.A-1745/17 din 05 octombrie 2017, a fost recepționat de către Maria Arabadji, la 10 octombrie 2017, fapt ce se atestă prin semnătura aplicată pe avizul poștal anexat la materialele cauzei (f.d.14, vol.I).

La 22 noiembrie 2019, Maria Arabadji a înregistrat la Casa Națională de Asigurări Sociale cererea nr.A-2558/19, prin care a solicitat recalcularea pensiei de procuror, ținându-se cont de creșterea mărimii salariului procurorilor în exercițiu (f.d. administrativ 1-2).

Prin răspunsul Casei Naționale de Asigurări Sociale nr.A-2558/19 din 28 noiembrie 2019, cererea a fost respinsă ca inadmisibilă, din considerentele că, prin scrisoarea nr.A-1745/17 din 05 octombrie 2017, cererea prealabilă adresată de către Maria Arabadji a fost respinsă ca fiind neîntemeiată, iar actul administrativ menționat nu a fost contestat în instanța de judecată. Astfel, refuzul menționat de recalculare a pensiei de procuror a obținut puterea lucrului decis conform art.140 Cod administrativ, care statuează că, un act administrativ individual obține puterea lucrului decis atunci când nu mai poate fi contestat nici pe cale prealabilă, nici prin acțiune în instanța de judecată competentă. Dacă un act administrativ individual are mai mulți destinatari sau mai multe persoane sunt afectate de acesta, puterea lucrului decis poate surveni în momente diferite pentru fiecare din aceste persoane. Or, la cazul supus examinării, situația de fapt și de drept nu s-a modificat, pretențiile din cererea prealabilă fiind similare celor invocate anterior în anul 2017, iar astfel, temei pentru reluarea procedurii în condițiile art.170 Cod administrativ nu sunt (f.d. administrative 3-4).

Nefiind de acord cu refuzul Casei Naționale de Asigurări Sociale, la 31 decembrie 2019, Maria Arabadji a înregistrat la adresa Casei Naționale de

Asigurări Sociale cererea prealabilă nr.A-2891/19, prin care a solicitat recalcularea pensiei de procuror (f.d. administrativ 7-10).

Prin răspunsul Casei Naționale de Asigurări Sociale nr.A-2891/19 din 10 ianuarie 2020, cererea a fost respinsă ca inadmisibilă, pe motiv că pretențiile repetate din cererea prealabilă nu au temei de a fi examinate în fond, or, pe seama acestor pretenții Casa Națională de Asigurări Sociale s-a expus deja.

Prin hotărârea din 24 mai 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani, acțiunea a fost admisă, anulându-se în tot actul administrativ individual defavorabil emis de Casa Națională de Asigurări Sociale exprimat prin răspunsul nr.A-2558/19 din 28 noiembrie 2019, precum și refuzul Casei Naționale de Asigurări Sociale, exprimat prin răspunsul nr.A-2891/19 din 10 ianuarie 2020, adoptat în procedura prealabilă. A fost repusă Maria Arabadji în dreptul lezat de recalculare a pensiei pentru vechime în muncă în dependență de majorarea generală a salariului procurorului în exercițiu, ținându-se cont de funcția deținută și data ieșirii la pensie. A fost obligată Casa Națională de Asigurări Sociale să recalculeze și să achite pensia pentru vechime în muncă Mariei Arabadji, reieșind din salariul mediul lunar achitat procurorului în exercițiu, cu recalcularea acesteia în cazul majorării generale a salariului procurorului în exercițiu, ținându-se cont de funcția deținută la data ieșirii la pensie, recalcularea urmând a fi efectuată începând cu 05 aprilie 2013, după creșterea salariului cu 35% și continuând cu 01 august 2016, după creșterea salariului și pe toată perioada de pensionare.

Prin hotărârea suplimentară din 14 septembrie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani, s-a anulat în tot actul administrativ individual defavorabil emis de Casa Națională de Asigurări Sociale exprimat prin răspunsul nr.A-1745/17 din 05 octombrie 2017 privind respingerea cererii prealabile depuse de Maria Arabadji la data de 20 septembrie 2017.

În motivarea hotărârii suplimentare, instanța a reținut, făcând trimitere la prevederile Legii nr.37 din 07 martie 2013 pentru modificarea și completarea Legii nr.355-XVI din 23 decembrie 2005, că în calitate de pensionar, Maria Arabadji trebuia să beneficieze de recalcularea pensiei obținute licit, ținându-se cont de creșterea mărimii salariului procurorilor în exercițiu. În condițiile enunțate, pârâta ilegal a lipsit reclamanta de dreptul la pensie pentru vechime în muncă dobândit în anul 2011, cu aplicarea obligatorie a principiului recalculării mărimii pensiei la creșterea periodică a salariului procurorilor.

Referitor la poziția pârâtei precum că acțiunea reclamantei în partea cerinței cu privire la anularea deciziei Casei Naționale de Asigurări Sociale nr.A-1745/17 din 05 octombrie 2017, este înaintată cu omiterea termenului, pentru care urmează a fi declarată inadmisibilă, instanța a reținut că din probatoriul cauzei rezultă că reclamanta a aflat despre decizia organului de asigurări sociale la 10 octombrie 2017.

Instanța a reconfirmat că în conformitate cu prevederile art.14 alin.(1) al Legii contenciosului administrativ (în vigoare la data inițierii procedurii administrative), persoana care se consideră vătămată într-un drept al său,

recunoscut de lege, printr-un act administrativ va solicita, printr-o cerere prealabilă, autorității publice emitente, în termen de 30 de zile de la data comunicării actului, revocarea, în tot sau în parte, a acestuia, în cazul în care legea nu dispune altfel, dar a accentuat că la caz, urmează a se reține prevederile Legii speciale – Legea privind sistemul public de pensii, în conformitate cu care dreptul la pensie este imprescriptibil.

Respectiv, a statuat că în speță nu sunt întrunite temeiurile legale pentru a declara acțiunea inadmisibilă din motivul omiterii termenului de adresare în instanța de judecată cu acțiune în contencios administrativ.

Prin urmare, instanța de fond a concluzionat că decizia Casei Naționale de Asigurări Sociale nr.A-1745/17 din 05 octombrie 2017, de asemenea, este pasibilă a fi anulată, având în vedere caracterul imprescriptibil al dreptului la pensie.

Prin decizia din 26 ianuarie 2022 a Curții de Apel Chișinău, a fost casată hotărârea suplimentară din 14 septembrie 2021 a Judecătorei Chișinău, sediul Râșcani cu privire la anularea răspunsului nr.A-1745/17 din 05 octombrie 2017 privind respingerea cererii prealabile depuse la 20 septembrie 2017 și în această parte s-a emis o decizie nouă cu privire la declararea pretenției inadmisibile. În rest, hotărârea din 24 mai 2021 a Judecătorei Chișinău, sediul Râșcani a fost menținută.

În fortificarea soluției a reiterat prevederile art.67 alin.(3) din Legea cu privire la Procuratură nr.294-XVI din 25 decembrie 2008 (în vigoare la momentul stabilirii pensiei), art.33, 46² alin.(1)–(3) din Legea privind sistemul public de pensii nr.156-XIV din 14 octombrie 1998 (în redacția legii la momentul stabilirii pensiei).

Totodată, a pus în discuție prevederile art.73 alin.(8) al Legii nr.294 din 25 decembrie 2008, în redacția până la 01 iulie 2011, și noua redacție a art.73 din Legea nr.294 din 25 decembrie 2008, în vigoare de la 01 iulie 2011 (abrogată prin Legea nr.3 din 25 februarie 2016 cu privire la Procuratură), care prevedea că procurorii, cu excepția procurorilor militari, au dreptul la pensie conform Legii nr.156 din 14 octombrie 1998 privind pensiile de asigurări sociale de stat.

Respectiv, prin trimitere la art.XXIX din Legea nr.152 din 01 iulie 2016 pentru modificarea și completarea unor acte legislative și art.51 al Legii nr.328 din 23 decembrie 2013 privind salarizarea judecătorilor și procurorilor, completul judiciar a stabilit că Maria Arabadji, în perioada 21 octombrie 1991 - 30 noiembrie 2009, a activat în funcția de procuror în Procuratura r-lui Ungheni, având o vechime în muncă ca procuror de 18 ani, iar la atingerea vârstei de 50 ani și 06 luni, la 11 ianuarie 2012, i-a fost stabilită pensia pentru vechime în muncă, în mărime de 75% din salariul mediu lunar potrivit funcției deținute. A concluzionat că neîntemeiat, Casa Națională de Asigurări Sociale i-a respins solicitarea de recalculare a pensiei, stabilindu-i mărimea pensiei cu aplicarea mecanismului general de indexare a acesteia la 01 aprilie a fiecărui an, aplicând eronat prevederile legii ce au intrat în vigoare după

data ieșirii la pensie a reclamantei, afectându-i în acest mod dreptul la pensie în condițiile stabilite anterior (f.d.16, dosar administrativ).

Instanța de apel s-a aliniat concluziei fondului care a conchis anularea actului administrativ individual defavorabil emis de Casa Națională de Asigurări Sociale exprimat prin răspunsul nr.A-2558/19 din 28 noiembrie 2019, precum și a refuzului Casei Naționale de Asigurări Sociale, exprimat prin răspunsul nr.A-2891/19 din 10 ianuarie 2020, adoptat în procedura prealabilă, cu repunerea Mariei Arabadji în dreptul lezat de recalculare a pensiei pentru vechime în muncă în dependență de majorarea generală a salariului procurorului în exercițiu, ținându-se cont de funcția deținută și data ieșirii la pensie. Precum și obligarea Casei Naționale de Asigurări Sociale să recalculeze și să achite pensia pentru vechime în muncă a Mariei Arabadji, reieșind din salariul mediu lunar achitat procurorului în exercițiu, cu recalcularea acesteia în cazul majorării generale a salariului procurorului în exercițiu, ținându-se cont de funcția deținută la data ieșirii la pensie, recalcularea urmând a fi efectuată începând cu 05 aprilie 2013, după creșterea salariului cu 35% și continuând cu 01 august 2016, după creșterea salariului și pe toată perioada de pensionare. Or, conform Legii nr.37 din 07 martie 2013 pentru modificarea și completarea Legii nr.355 din 23 decembrie 2003, salariul procurorului s-a majorat cu 35%, începând cu 01 ianuarie 2013, modificări în vigoare de la 05 aprilie 2013.

La acest capitol, instanța de apel a mai reținut că dreptul social cu privire la beneficierea pensiei pentru vechimea în muncă, inclusiv și recalcularea acesteia, în dependență de majorarea salariului procurorului în exercițiu, a fost dobândit de către Maria Arabadji la 11 ianuarie 2012, în temeiul Legii cu privire la Procuratură nr.294-XVI din 25 decembrie 2008 și are valoare economică incontestabilă.

Astfel, instanța de apel a apreciat ca neîntemeiat și declarativ argumentul Casei Naționale de Asigurări Sociale precum că la momentul actual, temei legitim de a recalcula pensia pentru vechime în muncă în dependență de majorarea generală a salariului procurorului în exercițiu, nu există, ori Casa Națională de Asigurări Sociale, la examinarea cererii prealabile nu a determinat corect raportul juridic litigios, a interpretat eronat prevederile legale, circumstanțe care, în esență au și generat aplicarea incorectă a prevederilor legale ce reglementează raporturile juridice legate de stabilirea și recalcularea pensiei reieșind din salariul mediu lunar achitat procurorilor în exercițiu, ținându-se cont de majorarea generală a salariului procurorului în funcție, în așa fel, fiindu-i încălcat grav dreptul de proprietate (pensie) al reclamantei, dobândit anterior licit, prin aplicarea obligatorie pentru procurori a principiului recalculării pensiei pentru vechime în muncă în dependență de majorarea generală a salariului procurorului în exercițiu.

Totodată, a apreciat critic și argumentul apelantei precum că prin Legea nr.56 din 09 iunie 2011 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, a fost modificat art.73 din Legea nr.294-XVI din 25 decembrie

2008 cu privire la Procuratură și abrogate aliniatele (3)-(10) din art.73 și astfel, începând cu 01 iulie 2011, procurorii pensionați nu mai beneficiază de dreptul la recalcularea pensiei în dependență de majorarea salariului procurorului în exercițiu, din considerentele că, noua redacție a art.73 din Legea nr.294 din 25 decembrie 2008, în vigoare de la 01 iulie 2011 (abrogată prin Legea nr.3 din 25 februarie 2016 cu privire la Procuratură), prevede că procurorii, cu excepția procurorilor militari, au dreptul la pensie conform Legii nr.156 din 14 octombrie 1998 privind pensiile de asigurări sociale de stat, iar art.33 din Legea privind sistemul public de pensii nr.156-XIV din 14 octombrie 1998, indică cazurile privind reexaminarea drepturilor la pensie.

La acest capitol, instanța de apel a rezumat că, prin refuzul Casei Naționale de Asigurări Sociale de a recalcula pensia Mariei Arabadji, se încalcă un drept prevăzut de lege, drept dobândit la momentul stabilirii pensiei care nu poate fi restrâns pe viitor. Or, un asemenea drept social, Maria Arabadji l-a dobândit licit, odată cu stabilirea pensiei pentru vechime în muncă, iar drepturile diminuate prin normele Legii nr.3 din 25 februarie 2016 cu privire la Procuratură, nu se referă la procurorii pensionați până la adoptarea acestei legi. Iar astfel, se atestă că, Maria Arabadji dispune de dreptul de a-i fi achitată și recalculată pensia pentru vechime în muncă, reieșind din salariul mediu lunar achitat procurorului în exercițiu, ținându-se cont de majorarea salariului procurorului în exercițiu în funcția din care ultima a ieșit la pensie, începând cu data de 05 aprilie 2013 în baza Legii nr.37 din 07 martie 2013, reieșind din salariul lunar achitat procurorului în exercițiu în funcția deținută la data ieșirii la pensie, iar de la data de 01 august 2016, în baza Legii nr.3 din 25 februarie 2016 și Legii nr.152 din 01 iulie 2016.

Instanța de apel, la adoptarea soluției a ținut cont și de practica stabilită de Curtea Constituțională, prin Hotărârea nr.4 din 27 ianuarie 2000 privind controlul constituționalității unor prevederi din legile care reglementează asigurarea cu pensii a judecătorilor, procurorilor, anchetatorilor Procuraturii, funcționarilor publici și Hotărârea nr.9 din 30 martie 2004 pentru controlul constituționalității unor prevederi legale și Hotărârea nr.27 din 20 decembrie 2011.

În acest context, a reiterat că, drepturile care decurg din sistemele de protecție socială, deși nu sunt menționate expres în Convenția Europeană, intră totuși în domeniul său de aplicare, protecția socială fiind precedată în accepțiunea sa largă, cuprinzând asistența socială și cea medicală, concomitent, acceptând statuările CEDO de asimilare a dreptului la prestații sociale unui drept de proprietate în sensul art.1 din Protocolul nr.1 la Convenția Europeană, s-a aliniat la jurisprudența CEDO, care pe parcurs a evoluat, „nu fără ambiguități în ceea ce privește prestațiile non-contributive, spre o protecție mai largă”.

Totodată, a menționat că dreptul subiectiv, constituit în baza unei legi anterioare nu poate fi atins de cel născut sub imperiul unei legi posterioare.

Legea nouă nu este susceptibilă aplicării unor fapte din trecut, cazurile contrare intrând în contradicție cu art.22 din Constituție.

Astfel, instanța ierarhic inferioară a conchis că instanța de fond, prin hotărârea emisă la 24 mai 2021, just a reținut că prin răspunsul nr.A-2558/19 din 28 noiembrie 2019, precum și refuzul Casei Naționale de Asigurări Sociale, exprimat prin răspunsul nr.A-2891/19 din 10 ianuarie 2020, adoptat în procedura prealabilă, se încalcă Mariei Arabadji, un drept prevăzut de lege, drept dobândit de către ultima la momentul stabilirii pensiei, care nu poate fi restrâns pe viitor. Prima instanță a examinat cauza sub toate aspectele, stabilind cu certitudine raportul juridic litigios, circumstanțele de fapt, caracteristicile raportului juridic litigios, legea materială ce guvernează raportul juridic, creând participanților la proces, condiții obiective și echitabile, pentru exercitarea drepturilor și obligațiilor procedurale, fapt ce se încadrează în asigurarea părților dreptului la un proces echitabil, garantat și asigurat prin art.6 al Convenției Europene pentru apărarea a Drepturilor Omului.

Vis-a-vi de pretenția formulată de Maria Arabadji cu privire la anularea actului administrativ individual defavorabil emis de Casa Națională de Asigurări Sociale exprimat prin răspunsul nr.A-1745/17 din 05 octombrie 2017 privind respingerea cererii prealabile depuse de Maria Arabadji la data de 20 septembrie 2017, instanța de apel a apreciat că prima instanță neîntemeiat a ajuns la concluzia privind admiterea pretenției date, omițând verificarea întrunirii condițiilor pentru admisibilitatea pretenției în contestare.

Reieșind din cele menționate, completul judiciar a reținut că, în cazul dat judecătorul primei instanțe urma să aplice prevederile art.207 alin.(1) și al.(2) Cod administrativ. Or, prin derogare, în temeiul art.258 alin.(3) Cod administrativ, examinarea admisibilității acțiunii se va face conform prevederilor în vigoare până la intrarea în vigoare a prezentului cod, iar conform art.14 al.(1) din Legea contenciosului administrativ nr.793 din 10 februarie 2000 (în vigoare la momentul emiterii actului administrativ), persoana care se consideră vătămată într-un drept al său, recunoscut de lege, printr-un act administrativ va solicita, printr-o cerere prealabilă, autorității publice emitente, în termen de 30 de zile de la data comunicării actului, revocarea, în tot sau în parte, a acestuia, în cazul în care legea nu dispune altfel.

În această ordine de idei, completul instanței ierarhic inferioare a stabilit că, prin decizia Casei Naționale de Asigurări Sociale nr.25/2012/207 din 26 ianuarie 2012 (f.d. administrativ 16-16 verso) în temeiul cererii nr.25/2012/70 din 11 ianuarie 2012 (f.d. administrativ 15), în conformitate cu Legea nr.294 din 25 decembrie 2008 cu privire la Procuratură, Mariei Arabadji, i-a fost stabilită pensia pentru vechime în muncă în funcția de procuror, începând cu 11 ianuarie 2012. Maria Arabadji s-a adresat autorității competente cu cerere privind recalcularea pensiei de procuror. Prin răspunsul Casei Naționale de Asigurări Sociale nr.A-1745/17 din 05 octombrie 2017, s-a respins ca neîntemeiată cererea prealabilă. Răspunsul Casei Naționale de Asigurări

Sociale nr.A-1745/17 din 05 octombrie 2017 a fost recepționat de către Maria Arabadji la 10 octombrie 2017, fapt ce se atestă prin semnătura aplicată pe avizul poștal anexat la materialele cauzei (f.d.14).

Astfel, instanța de apel a stabilit cert faptul că, în cazul în care intimata/reclamanta nu era de acord cu actul administrativ individual defavorabil emis de Casa Națională de Asigurări Sociale exprimat prin răspunsul nr.A-1745/17 din 05 octombrie 2017 privind respingerea cererii prealabile, urma să întreprindă acțiuni întru contestarea actului administrativ în termen, iar în cazul omiterii termenului din motive întemeiate să solicite repunerea în termen, fapt ignorat de către reclamantă/intimată. Or, reclamanta, s-a adresat în instanța de contencios administrativ, solicitând anularea deciziei Casei Naționale de Asigurări Sociale nr.A-1745/17 din 05 octombrie 2017 privind respingerea cererii prealabile depuse la 20 septembrie 2017 și refuzul în recalcularea pensiei de procuror, abia la 28 decembrie 2019.

În acest context, instanța de apel a apreciat ca fiind declarativ argumentul reclamantei/intimatei, precum că semnătura aplicată pe avizul poștal nu aparține Mariei Arabadji. Întrucât, actul administrativ nominalizat a fost comunicat ultimei la adresa de domiciliu indicată în cererile adresate autorității pârâte, iar pe cotorul avizului poștal fiind indicat numele destinatarului recepționării înscrisului „Arabadji”.

Instanța ierarhic inferioară a stabilit ca fiind inadmisibilă pretenția reclamantei privind anularea actul administrativ individual defavorabil emis de Casa Națională de Asigurări Sociale exprimat prin răspunsul nr.A-1745/17 din 05 octombrie 2017 privind respingerea cererii prealabile depuse de Maria Arabadji la data de 20 septembrie 2017, pe motivul depășirii termenului de prescripție.

Totodată, completul judiciar a dat o apreciere critică argumentului apelantului privind inadmisibilitatea și pretențiilor privind contestarea răspunsurilor nr.A-2558/19 din 28 noiembrie 2019, nr.A-2891/19 din 10 ianuarie 2020 din motivul omiterii termenului prevăzut de lege, făcând referire la necontestarea răspunsului nr.A-1745/17 din 05 octombrie 2017 privind respingerea cererii prealabile depuse la 20 septembrie 2017, cu același conținut, în instanța de judecată. Or, art.2 alin.(2) din Legea nr.156 din 14 octombrie 1998 (în redacția legii la momentul adresării), prevede că, dreptul la pensie este imprescriptibil.

Luând în considerare cele menționate mai sus și având în vedere faptul că, prima instanță nu a constatat și nu a elucidat pe deplin circumstanțele importante pentru inițierea procedurii prealabile, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău a casat hotărârea suplimentară din 14 septembrie 2021 a Judecătorei Chișinău, sediul Râșcani privind anularea răspunsului nr.A-1745/17 din 05 octombrie 2017 privind respingerea cererii prealabile depuse la 20 septembrie 2017 și în această parte a emis o decizie nouă cu privire la declararea pretenției

inadmisibile, din motivul omiterea termenului de contestare. Cu menținerea în rest a hotărârii din 24 mai 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani.

Instanța de recurs reține că procedura contenciosului administrativ a fost inițiată sub imperiul Codului administrativ, însă unul din răspunsurile contestate, și anume răspunsul nr.A-1745/17 din 05 octombrie 2017 a fost emis sub egida Legii contenciosului administrativ.

Art.258 alin.(3) din Codul administrativ prevede că procedurile de contencios administrativ inițiate până la intrarea în vigoare a prezentului cod se vor examina în continuare, după intrarea în vigoare a prezentului cod, conform prevederilor prezentului cod. Prin derogare, admisibilitatea unei astfel de acțiuni în contenciosul administrativ se va face conform prevederilor în vigoare până la intrarea în vigoare a prezentului cod. Prevederile prezentului alineat se vor aplica corespunzător pentru procedurile de apel, de recurs și de contestare cu recurs a încheierilor judecătorești.

Reieșind din cele menționate, în cazul dat instanțele urmau să aplice prevederile art.207 alin.(1) și alin.(2) din Codul administrativ.

Astfel, Completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră soluția instanței de apel prin care a fost declarată drept inadmisibilă cererea de chemare în judecată în partea anulării răspunsului Casei Naționale de Asigurări Sociale nr.A-1745/17 din 05 octombrie 2017, drept una întemeiată și în conformitate cu cadrul normativ relevant speței.

În conformitate cu prevederile art.1 alin.(1) din Legea contenciosului administrativ (în vigoare la data adoptării actului nr.A-1745/17 care se contestă în speță), contenciosul administrativ ca instituție juridică avea drept scop contracararea abuzurilor și exceselor de putere ale autorităților publice, apărarea drepturilor persoanei în spiritul legii, ordonarea activității autorităților publice, asigurarea ordinii de drept.

Articolul 2 din Legea contenciosului administrativ coroborat cu Rezoluția (77) 31 cu privire la protecția individului față de actele autorităților administrative, adoptată de Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei la 28 septembrie 1997, definesc actul administrativ ca manifestarea juridică unilaterală de voință, cu caracter normativ sau individual, din partea unei autorități publice în vederea organizării executării sau executării în concret a legii, actul administrativ desemnează orice măsuri individuale sau decizii luate în cadrul exercitării autorității publice, susceptibile de a afecta direct drepturile, libertățile sau interesele persoanelor fizice sau juridice și care nu este un act îndeplinit în cadrul exercitării unei funcții judiciare.

Totodată, conform dispozițiilor art.16 alin.(1) din Legea contenciosului administrativ (în vigoare la data adoptării actului care se contestă în speță), persoana care se consideră vătămată într-un drept al său, recunoscut de lege, printr-un act administrativ și nu este mulțumită de răspunsul primit la cererea prealabilă, sau nu a primit nici un răspuns în termenul prevăzut de lege, este

în drept să sesizeze instanța de contencios administrativ competentă pentru anularea, în tot sau în parte a actului respectiv și repararea pagubei cauzate.

Potrivit art.17 alin.(1), (4), (5) din Legea contenciosului administrativ nr.793 din 10 februarie 2000 (în vigoare la momentul emiterii actului administrativ), cererea prin care se solicită anularea unui act administrativ sau recunoașterea dreptului pretins poate fi înaintată în termen de 30 de zile, în cazul în care legea nu dispune altfel. Acest termen curge de la: a) data primirii răspunsului la cererea prealabilă sau data expirării termenului prevăzut de lege pentru soluționarea acesteia; b) data comunicării refuzului de soluționare a unei cereri prin care se solicită recunoașterea dreptului pretins sau data expirării termenului prevăzut de lege pentru soluționarea unei astfel de cereri; c) data comunicării actului administrativ, în cazul în care legea nu prevede procedura prealabilă. (4) Termenul de 30 de zile specificat la alin. (1) este termen de prescripție, iar termenul de 6 luni specificat la alin.(6) este termen de decădere. (5) Persoana care, din motive temeinic justificate, a omis termenul de prescripție poate fi repusă în termen în condițiile Codului de procedură civilă.

Reieșind din cadrul legal, instanța de recurs relevă că, prin decizia Casei Naționale de Asigurări Sociale nr.25/2012/207 din 26 ianuarie 2012 (f.d. administrativ 16-16 verso) în temeiul cererii nr.25/2012/70 din 11 ianuarie 2012 (f.d. administrativ 15), în conformitate cu Legea nr.294 din 25 decembrie 2008 cu privire la Procuratură, Mariei Arabadji i-a fost stabilită pensia pentru vechime în muncă în funcția de procuror, începând cu 11 ianuarie 2012.

În legătură cu intervenirea unor modificări legislative în materie de remunerare a muncii prestate în calitate de procuror, Maria Arabadji s-a adresat autorității competente cu cerere privind recalcularea pensiei de procuror.

Prin răspunsul Casei Naționale de Asigurări Sociale nr.A-1745/17 din 05 octombrie 2017, s-a respins ca neîntemeiată cererea prealabilă. Răspunsul Casei Naționale de Asigurări Sociale nr.A-1745/17 din 05 octombrie 2017, a fost recepționat de către Maria Arabadji, la 10 octombrie 2017, fapt ce se atestă prin semnătura aplicată pe avizul poștal anexat la materialele cauzei (f.d.14).

Astfel, instanța de apel corect a stabilit că, în cazul în care Maria Arabadji nu era de acord cu actul administrativ individual defavorabil emis de Casa Națională de Asigurări Sociale exprimat prin decizia nr.A-1745/17 din 05 octombrie 2017 privind respingerea cererii prealabile depuse, urma să întreprindă acțiuni întru contestarea actului administrativ în termen, iar în cazul omiterii termenului din motive întemeiate să solicite repunerea în termen, fapt ignorat de către recurenta-intimată.

Or, Maria Arabadji s-a adresat în instanța de contencios administrativ, solicitând anularea deciziei Casei Naționale de Asigurări Sociale nr.A-1745/17 din 05 octombrie 2017 privind respingerea cererii prealabile depuse

la 20 septembrie 2017 și refuzul în recalcularea pensiei de procuror, abia la 28 decembrie 2019, adică peste termenul de 30 de zile stabilit de legiuitor în art.17 din Legea contenciosului administrativ nr.793 din 10 februarie 2000 (în vigoare la momentul emiterii actului administrativ).

Referitor la argumentul recurenteii că semnătura de pe avizul de recepție nu i-ar aparține, instanța de recurs denotă lipsa probelor ce ar confirma aceste alegații.

Per a contrario, este indubitabil că actul administrativ nominalizat a fost comunicat petiționarei la adresa de domiciliu indicată în cererile adresate autorității pârâte, iar pe cotorul avizului poștal fiind indicat numele destinatarului recepționării înscrisului „Arabadji”.

Un alt aspect reținut de instanța de recurs rezidă în faptul că art.17 alin.(1) lit.a) din Legea contenciosului administrativ nr.793 din 10 februarie 2000 (în vigoare la momentul emiterii actului administrativ), reglementează și situația în care, în termenul legal nu a fost recepționat un răspuns la cererea prealabilă depusă. În acest caz termenul de 30 de zile de înaintare a acțiunii curge din momentul expirării termenului prevăzut de lege pentru soluționarea acesteia.

Acest termen, la fel a fost depășit de către recurenta Maria Arabadji.

Completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție reiterează că respectarea de către părți a termenilor legali constituie o obligație pozitivă a părților și este chemat să asigure buna funcționare a justiției, iar repunerea în termen poate fi admisă doar în cazurile expres prevăzute de lege și doar în cazul în care partea înaintează o cerință de repunere în termen, justificată pe deplin obiectiv și probată prin probe pertinente și admisibile.

Reieșind din prevederile art.207 alin.(2) din Codul Administrativ, acțiunea în contencios administrativ se declară inadmisibilă în special când: d) acțiunea a fost depusă după expirarea termenului prevăzut la art.209, adică a termenului de înaintare a acțiunii în contencios administrativ, la caz cel prevăzut de art.17 alin.(1) lit.a) din Legea contenciosului administrativ nr.793 din 10 februarie 2000.

În acest context, instanța de recurs apreciază ca instanța de apel întemeiat a stabilit ca fiind inadmisibilă pretenția reclamantei cu privire la anularea actului administrativ individual defavorabil emis de Casa Națională de Asigurări Sociale exprimat prin răspunsul nr.A-1745/17 din 05 octombrie 2017 privind respingerea cererii prelabile depuse de Maria Arabadji la data de 20 septembrie 2017, pe motivul depășirii termenului de depunere a acțiunii.

Din considerentele menționate și având în vedere că decizia instanței de apel în partea casării hotărârii suplimentare din 14 septembrie 2021 a Judecătorei Chișinău, sediul Râșcani cu privire la anularea răspunsului nr.A-1745/17 din 05 octombrie 2017 și declararea pretenției inadmisibile este

întemeiată și legală, iar criticele formulate în recursul depus de avocatul Arina Țurcan-Donțu, în interesele Mariei Arabadji, sunt nejustificate, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a respinge recursul respectiv.

Principiile care rezultă din articolul 1 din Protocolul nr.1 sunt aplicabile și în cazul pensiilor (Stummer v. Austria [MC], hotărârea din 7 iulie 2011, § 82), totuși, dispozițiile acestuia nu garantează, ca atare, vreun drept la primirea unei pensii într-un anumit quantum (Maggio și alții v. Italia, hotărârea din 31 mai 2011, § 55).

Astfel, dreptul la pensie este imprescriptibil anume reieșind din considerentul că poate fi solicitat oricând din momentul apariției acestuia și nu se stinge în aspect temporal.

La caz însă, în discuție este pusă problema respectării termenelor procedurale, care își au sorgintea în protecția oferită de art.6 CEDO prin care părților li se garantează dreptul la un proces echitabil.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reiterat în mod repetat în practica sa că articolul 6 § 1 garantează oricărei persoane dreptul la judecarea oricărei pretenții cu privire la drepturile și obligațiile sale cu caracter civil de către o instanță judecătorească sau tribunal. Cu toate acestea, „Dreptul la o instanță” nu este absolut. Acesta poate fi, prin natura sa, supus limitărilor, deoarece dreptul de acces, prin sine, cere reglementare din partea statului. Garantând părților în litigiu un drept efectiv de acces la o instanță care să hotărască asupra „drepturilor și obligațiilor lor cu caracter civil”, articolul 6 § 1 acordă statului dreptul de a alege liber mijloacele care să fie utilizate în acest scop; (a se vedea Golder și Z and Others, citate mai sus, ibidem, și, mutatis mutandis, Airey v. Ireland, hotărâre din 9 octombrie 1979, Seria A nr. 32, p. 14-16, § 26).

Cu privire la acest aspect Curtea Europeană a Drepturilor Omului a apreciat în jurisprudența sa că reglementarea referitoare la formalitățile și termenele ce trebuie respectate, urmărește să asigure o bună administrare a justiției și, în particular, să respecte principiul securității raporturilor juridice și că cei interesați trebuie să aibă posibilitatea de a se aștepta ca aceste reguli să fie aplicate. Or, aceste termene urmăresc mai multe scopuri importante, și anume să garanteze securitatea juridică fixând un termen pentru acțiuni, să pună pe eventualii pârâți la adăpost de plângeri introduse foarte târziu care ar fi, probabil, mai dificil de combătut, și să împiedice nedreptățile ce s-ar putea produce dacă tribunalele ar fi chemate să se pronunțe în legătură cu evenimente consumate cu mult timp în urmă, plecând de la elemente de probă cărora nu li s-ar mai putea acorda credit și care ar fi incomplete din cauza timpului scurs (cauza Brumărescu v. România, cauza Marckx v. Belgia).

În contextul dat, impunerea respectării anumitor termene de către reclamantă nu intră în coliziune cu garanțiile oferite de Convenție.

În partea menținerii hotărârii din 24 mai 2021 a Judecătorei Chișinău, sediul Râșcani prin care a fost admisă acțiunea formulată de Maria Arabadji împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale cu privire la contestarea actului administrativ, obligarea recalculării și achitării pensiei, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție apreciază soluția instanței de apel în această parte una eronată, fiind rezultată din aplicarea și interpretarea eronată a normelor de drept material, motiv din care nu poate fi menținută din următoarele considerente.

Conform art.3 Cod administrativ, legislația administrativă are drept scop reglementarea procedurii de desfășurare a activității administrative și a controlului judecătoresc asupra acesteia, în vederea asigurării respectării drepturilor și a libertăților prevăzute de lege ale persoanelor fizice și juridice, ținându-se cont de interesul public și de regulile statului de drept.

Art.5 Cod administrativ, prevede că, activitatea administrativă reprezintă totalitatea actelor administrative individuale și normative, a contractelor administrative, a actelor reale, precum și a operațiunilor administrative realizate de autoritățile publice în regim de putere publică, prin care se organizează aplicarea legii și se aplică nemijlocit legea.

Conform art.10 alin. (1) Cod administrativ, actul administrativ individual este orice dispoziție, decizie sau altă măsură oficială întreprinsă de autoritatea publică pentru reglementarea unui caz individual în domeniul dreptului public, cu scopul de a produce nemijlocit efecte juridice, prin nașterea, modificarea sau stingerea raporturilor juridice de drept public.

Conform art.17 Cod administrativ, drept vătămat este orice drept sau libertate stabilit/stabilită de lege căruia/căreia i se aduce atingere prin activitate administrativă.

Art.20 Cod administrativ, prevede că, dacă printr-o activitate administrativă se încalcă un drept legitim sau o libertate stabilită prin lege, acest drept poate fi revendicat printr-o acțiune în contencios administrativ, cu privire la care decid instanțele de judecată competente pentru examinarea procedurii de contencios administrativ, conform prezentului cod.

Conform art.189 alin.(1) Cod administrativ, orice persoană, care revendică încălcarea unui drept al său prin activitatea administrativă a unei autorități publice, poate înainta o acțiune în contencios administrativ.

Referitor la pretenția din acțiune cu privire la anularea deciziei nr.A-2558/19 din 28 noiembrie 2019 și refuzul în recalcularea pensiei de procuror, ținându-se cont de creșterea mărimii salariului procurorului în exercițiu, colegiul lărgit al instanței de recurs reține că la 22 noiembrie 2019, în adresa Casei Naționale de Asigurări Sociale a parvenit cererea formulată de Maria Arabadji cu privire la recalcularea pensiei în legătură cu majorarea salariului procurorului în funcție cu 35%, precum și achitarea diferenței din mărimea pensiei achitate pentru anii 11 ianuarie 2012 și până în prezent (f.d.10, vol.I).

Prin scrisoarea nr.A-2558/19 din 28 noiembrie 2019, Casa Națională de Asigurări Sociale a comunicat intimatelor că cererea prealabilă nu a fost supusă examinării în fond, fiind catalogată ca inadmisibilă prin prisma art.140 și art.170 al Codului administrativ, invocându-se în acest context răspunsul Casei Naționale de Asigurări Sociale nr.A-1745/17 din 05 octombrie 2017.

Nefiind de acord cu refuzul Casei Naționale de Asigurări Sociale, la 31 decembrie 2019, Maria Arabadji a înregistrat la adresa Casei Naționale de Asigurări Sociale cererea prealabilă nr.A-2891/19, prin care a solicitat recalcularea pensiei de procuror (f.d. administrativ 7-10).

Prin răspunsul Casei Naționale de Asigurări Sociale nr.A-2891/19 din 10 ianuarie 2020, cererea a fost respinsă ca inadmisibilă, pe motiv că pretențiile repetate din cererea prealabilă nu au temei de a fi examinate în fond, or, pe seama acestor pretenții Casa Națională de Asigurări Sociale s-a expus deja.

Nefiind de acord cu decizia Casei Naționale de Asigurări Sociale, la 28 decembrie 2019 și la 10 februarie 2020, Maria Arabadji s-a adresat în instanța de judecată cu acțiune împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale, solicitând anularea deciziei nr.A-2558/19 din 28 noiembrie 2019 privind respingerea cererii prealabile depuse la 22 noiembrie 2019, anularea deciziei nr.A-2891/19 din 10 ianuarie 2020 privind respingerea cererii prealabile depuse la 31 decembrie 2019 și refuzul în recalcularea pensiei de procuror, ținându-se cont de creșterea mărimii salariului procurorului în exercițiu; emiterea unei decizii/act administrativ cu privire la recalcularea pensiei de procuror, ținându-se cont de creșterea mărimii salariului procurorilor în exercițiu.

Potrivit prevederilor art.208 alin.(1) și alin.(3) Cod administrativ, în cazurile prevăzute de lege, până la înaintarea acțiunii în contencios administrativ, se va respecta procedura prealabilă. Dacă procedura prealabilă nu este prevăzută de lege, acțiunea în obligare se admite numai în cazul în care reclamantul a depus anterior la autoritatea publică competentă o cerere de emitere a actului administrativ individual.

Conform art.19 Cod Administrativ, cererea prealabilă este instituția care oferă o cale de soluționare prejudiciară a litigiilor administrative.

Conform art.162 Cod administrativ, procedura prealabilă urmărește scopul de a verifica legalitatea actelor administrative individuale. Dacă autoritatea publică nu soluționează petiția în termenele prevăzute de prezentul cod, persoana afectată este în drept să depună cerere prealabilă. Cererea prealabilă poate fi îndreptată spre: a) anularea în tot sau în parte a unui act administrativ individual ilegal sau nul; b) emiterea unui act administrativ individual.

În corespundere cu art.164 alin.(1) Cod Administrativ, cererea prealabilă se depune în scris la autoritatea publică emitentă.

Conform art.209 alin.(1) Cod administrativ, acțiunea în contestare și acțiunea în obligare se înaintează în decurs de 30 de zile, dacă legea nu prevede altfel. Acest termen începe să curgă de la:

a) data comunicării sau notificării deciziei cu privire la cererea prealabilă sau data expirării termenului prevăzut de prezentul cod pentru soluționarea acesteia;

b) data comunicării sau notificării actului administrativ individual, dacă legea nu prevede procedura prealabilă. Prevederile art.165 alin.(1) referitoare la nesoluționarea în termen se aplică corespunzător.

Colegiul lărgit al instanței de recurs reține din cumulul probatoriu administrat cauzei că reclamanta a inițiat, la 20 septembrie 2017 procedura administrativă în vederea recalculării pensiei în legătură cu majorarea salariului procurorului în funcție cu 35%, precum și achitarea diferenței din mărimea pensiei achitate pentru anii 01 ianuarie 2013 și până în prezent, reieșind din prevederile art.73 alin.(8) al Legii cu privire la Procuratură nr.294/2008 (în redacția până la 30 iunie 2011). În vederea soluționării procedurii administrative a fost emisă decizia nr.A-1745/17 din 05 octombrie 2017 privind respingerea cererii prealabile depuse la 20 septembrie 2017, decizia respectivă a devenit valabilă pentru reclamantă la 10 octombrie 2017, în momentul în care i-a fost comunicată acesteia.

Ulterior, la 22 noiembrie 2019, în adresa Casei Naționale de Asigurări Sociale a parvenit cererea formulată de Maria Arabadji cu privire la recalcularea pensiei în legătură cu majorarea salariului procurorului în funcție cu 35%, precum și achitarea diferenței din mărimea pensiei achitate pentru anii 11 ianuarie 2012 și până în prezent.

Colegiul lărgit al instanței de recurs constată că la 20 septembrie 2017, a fost inițiată procedura administrativă în vederea recalculării pensiei în legătură cu majorarea salariului procurorului în funcție cu 35%, precum și achitarea diferenței din mărimea pensiei achitate pentru anii 01 ianuarie 2013 și până în anul 2017, iar prin cererea din 22 noiembrie 2019 adresată Casei Naționale de Asigurări Sociale Maria Arabadji a solicitat recalcularea pensiei în legătură cu majorarea salariului procurorului în funcție cu 35%, precum și achitarea diferenței din mărimea pensiei achitate pentru anii 11 ianuarie 2013 și până în anul 2019.

Astfel, reieșind din conținutul cererilor menționate, aparent identice, Maria Arabadji solicită recalcularea pensiei în legătură cu majorarea salariului procurorului în funcție cu 35%, precum și achitarea diferenței din mărimea pensiei achitate, însă pe perioade diferite.

Ulterior, nefiind de acord cu răspunsul nr.A-2558/19 din 28 noiembrie 2019, la 31 decembrie 2019 Maria Arabadji a formulat cerere prealabilă, prin care a solicitat anularea deciziei Casei Naționale de Asigurări Sociale nr.A-1745/17 din 05 octombrie 2017, precum și emiterea unei decizii cu privire la recalcularea pensiei de procuror, ținându-se cont de creșterea mărimii salariului procurorilor în exercițiu.

În acest context, urmează a fi precizat că din conținutul cererii prealabile menționate se reține dezacordul Mariei Arabadji față de răspunsul nr.A-2558/19 din 28 noiembrie 2019 prin care i-au fost reiterate aceleași temeuri

de refuz în recalcularea pensiei de procuror invocate prin decizia Casei Naționale de Asigurări Sociale nr.A-1745/17 din 05 octombrie 2017, totodată, invocându-se și prevederile art.140, 170 din Codul administrativ.

În această ordine de idei colegiul lărgit al instanței de recurs opinează că deși pretenția cu privire la anularea răspunsului nr.A-1745/17 din 05 octombrie 2017 privind respingerea cererii prealabile depuse la 20 septembrie 2017 a fost declarată inadmisibilă, fiind omis termenul de prescripție de adresare în instanța de judecată, această sancțiune procedurală nu poate fi aplicată și în privința pretenției cu privire la anularea deciziei Casei Naționale de Asigurări Sociale nr.A-2558/19 din 28 noiembrie 2019, precum și anularea deciziei nr.A-2891/19 din 10 ianuarie 2020 privind respingerea cererii depuse de Maria Arabadji și refuzul în calcularea pensiei de procuror, ținându-se cont de creșterea mărimii salariului procurorilor în exercițiu.

În lumina celor relatate, instanța de recurs constată că reclamanta Maria Arabadji la înaintarea pretenției menționate în instanța de contencios administrativ a respectat procedura prealabilă, precum și termenul de adresare în judecată.

Referitor la pretenția formulată de Maria Arabadji cu privire la obligarea Casei Naționale de Asigurări Sociale să recalculeze pensia de procuror ținându-se cont de creșterea mărimii salariului procurorului în exercițiu, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție apreciază, ca fiind neîntemeiată, decizia instanței de apel în această parte, rezultată din aplicarea și interpretarea eronată a normelor de drept material, motiv din care actul judecătoresc de dispoziție în această parte nu poate fi menținut.

Colegiul lărgit al instanței de recurs reiterează că prin decizia Casei Naționale de Asigurări Sociale nr.25/2012/207 din 26 ianuarie 2012 (f.d. administrativ 16-16 verso) în temeiul cererii nr.25/2012/70 din 11 ianuarie 2012 (f.d. administrativ 15), în conformitate cu Legea cu privire la Procuratură nr.294-XVI din 25 decembrie 2008 și Legea nr.156 din 14 octombrie 1998 privind pensiile de asigurări sociale de stat, Mariei Arabadji i-a fost stabilită pensia pentru vechime în muncă în funcția de procuror, începând cu 11 ianuarie 2012.

Prin urmare se atestă că începând cu 11 ianuarie 2012, Maria Arabadji este beneficiară de pensie de procuror stabilită în temeiul art.46² din Legea nr.156 din 14 octombrie 1998 cu privire la pensiile de asigurări sociale de stat.

În conformitate cu prevederile art.46² alin.(1)-(2) din Legea nr.156 din 14 octombrie 1998 cu privire la pensiile de asigurări sociale de stat (în vigoare la momentul obținerii dreptului la pensie al reclamantei), asiguratul care a atins vârsta menționată la alin.(2) și confirmă stagiul de cotizare prevăzut la alin.(3), din care cel puțin 15 ani în funcția de procuror, are

dreptul la pensie în proporție de 75% din suma tuturor plăților lunare asigurate ale procurorului în exercițiu în ultima funcție deținută.

Începând cu 1 iulie 2011, pentru procurori se stabilește vârsta de pensionare de 50 de ani și 6 luni, atât pentru bărbați, cât și pentru femei. În fiecare an ulterior, vârsta de pensionare se majorează conform tabelului nr.9, până la atingerea vârstei de pensionare prevăzute la art.41 alin.(1).

Conform art.33 alin.(1), (3) din Legea nr.156 din 14 octombrie 1998 privind pensiile de asigurări sociale de stat, reexaminarea drepturilor la pensie se efectuează în cazul: a) apariției unor circumstanțe noi referitoare la stagiul de cotizare, venitul asigurat, ce au avut loc până la acordarea drepturilor la pensie; b) transferării la altă categorie de pensie; c) persoanelor care continuă să activeze după realizarea dreptului la pensie pentru limită de vârstă. Reexaminarea drepturilor la pensie se efectuează în condițiile prezentei legi.

În conformitate cu prevederile art.73 alin.(8) din Legea nr.294-XVI din 25 decembrie 2008 cu privire la procuratură (în redacția în vigoare până la 01 iulie 2011), procurorii pensionați beneficiază de recalcularea pensiei pentru vechime în muncă și a indemnizației viagere în cazul majorării generale a salariului procurorilor. Recalcularea pensiei pentru vechime în muncă se efectuează ținându-se cont de funcția deținută la data ieșirii la pensie. Recalcularea se efectuează din data de întâi a lunii în care a fost efectuată majorarea salariului procurorului în exercițiu, indiferent de faptul dacă pensionarul lucrează sau nu în organele Procuraturii.

Prin art.VIII din Legea nr.56 din 09 iunie 2011 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, alineatele (3), (4), (5), (6), (7), (8), (9) și (10) ale art.73 din Legea nr.294 din 25 decembrie 2008, au fost abrogate.

Astfel, noua redacție a art.73 din Legea nr.294 din 25 decembrie 2008, în vigoare de la 01 iulie 2011, statuează că procurorii, cu excepția procurorilor militari, au dreptul la pensie conform Legii privind pensiile de asigurări sociale de stat.

Colegiul lărgit al instanței de recurs punctează că începând cu 01 iulie 2011, drepturile de pensionare a procurorilor sunt reglementate de prevederile art.46² din Legea nr.156 din 14 octombrie 1998 privind pensiile de asigurări sociale de stat. Iar, începând cu 01 iulie 2011 pensia procurorilor nu se mai recalculează, dar se indexează anual la 01 aprilie conform art.13 din Legea nr.156 din 14 octombrie 1998.

Totodată, în conformitate cu prevederile art.140 din Constituția Republicii Moldova, legile și alte acte normative sau unele părți ale acestora devin nule, din momentul adoptării hotărârii corespunzătoare a Curții Constituționale.

Potrivit dispozițiilor art.28 alin.(1) și alin.(2) din Legea cu privire la Curte Constituțională nr.317-XIII din 13 decembrie 1994, actele Curții Constituționale sunt acte oficiale și executorii, pe întreg teritoriul țării, pentru toate autoritățile publice și pentru toate persoanele juridice și fizice. Actele normative sau unele părți ale acestora declarate neconstituționale devin nule și

nu se aplică din momentul adoptării hotărârii respective a Curții Constituționale.

Completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție notează cu titlu imperios că Curtea Constituțională prin hotărârea nr.27 din 20 decembrie 2011 privind controlul constituționalității unor legi de modificare a condițiilor de asigurare cu pensii și alte plăți sociale pentru unele categorii de salariați, a declarat neconstituționale art.II și pct.7 și 9 ale art.III din legea nr.56 din 09 iunie 2011 „Pentru modificarea și completarea unor acte legislative” în partea referitoare la art.46¹ al Legii nr.156 din 14 octombrie 1998 „Privind pensiile de asigurări sociale de stat”. S-au recunoscut constituționale articolul I, punctele 2, 3, 4, 5, 6, 7 (în partea referitoare la art.46² al Legii nr.156-XIV din 14 octombrie 1998 „Privind pensiile de asigurări sociale de stat”) și ale articolului III și articolul VIII din Legea nr.56 din 9 iunie 2011 „Pentru modificarea și completarea unor acte legislative”.

Curtea Constituțională a punctat că un drept social poate fi obiectul protecției constituționale garantate de art.46 din Constituție și respectiv de art.1 din Protocolul nr.1 la Convenția Europeană numai în cazul când dreptul social respectiv este dobândit și are o valoare economică, susținând că drepturile diminuate prin normele Legii nr.56 din 09 iunie 2011 ca drepturi potențiale sau aleatorii se referă la viitorii procurori (după 09 iunie 2011) cu drept de pensionare.

Un asemenea drept social Maria Arabadji l-a dobândit la 11 ianuarie 2012, prin urmare cazului din speță sunt aplicabile prevederile art.46² a Legea nr.156 din 14 octombrie 1998 cu privire la pensiile de asigurări sociale de stat, modificare intervenită prin Legea nr.56 din 09 iunie 2011, considerente din care colegiul lărgit al instanței de recurs constată temeinicia refuzului Casei Naționale de Asigurări Sociale în recalcularea și achitarea în beneficiul Mariei Arabadji a pensiei pentru vechime în muncă, reieșind din salariul mediu lunar achitat procurorului în exercițiu, ținându-se cont de majorarea salariului procurorului în exercițiu în funcția din care ultima a ieșit la pensie.

Or, Casa Națională de Asigurări Sociale just a stabilit că începând cu 01 iulie 2011 pensia procurorilor nu se mai recalculează, dar se indexează anual la 01 aprilie conform art.13 din Legea nr.156 din 14 octombrie 1998, fiind aplicabil și în cazul Mariei Arabadji, care a obținut dreptul social respectiv la 11 ianuarie 2012, ulterior modificărilor intervenite prin Legea nr.56 din 09 iunie 2011.

Mai mult, sub acest aspect, Curtea Constituțională a statuat că drepturile diminuate prin normele Legii nr.56 din 09 iunie 2011 ca drepturi potențiale sau aleatorii se referă la viitorii procurori (după 09 iunie 2011) cu drept de pensionare.

În asemenea circumstanțe, colegiul lărgit al instanței de recurs apreciază ca fiind eronată concluzia instanțelor ierarhic inferioare care au constatat

temeinicia pretenției formulate de Maria Arabadji cu privire la recalcularea pensiei, reieșind din salariul mediu lunar achitat procurorului în exercițiu, ținându-se cont de majorarea salariului procurorului în exercițiu în funcția din care ultima a ieșit la pensie, considerente din care a fost anulat răspunsul Casei Naționale de Asigurări Sociale nr.A-2558/19 din 28 noiembrie 2019, precum și refuzul Casei Naționale de Asigurări Sociale exprimat prin răspunsul nr. A-2891/19 din 10 ianuarie 2020.

Dezideratele menționate supra reliefează incertitudinea concluziei date de instanțele inferioare, motiv din care se deduce că acestea au judecat formal cauza, fapt ce constituie o violare a articolului 6 § 1 CEDO și a dreptului litiganților la un proces echitabil, care prin prisma articolului 238 din Codul administrativ, aveau o speranță că instanța de judecată se va pronunța asupra tuturor motivelor invocate.

Drept rezultat al aprecierii probelor, instanța judecătorească este obligată să reflecte în hotărâre motivele concluziilor sale privind admiterea unor probe și respingerea altor probe, precum și argumentarea preferinței unor probe față de altele.

Instanța nu se expune asupra fiecărui argument invocat de participanții la proces, ținând cont de Avizul nr.11 din 2008 al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni, în atenția Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei, din care rezultă că, motivarea hotărârii nu trebuie înțeleasă ca necesitând un răspuns la fiecare argument invocat.

Or, potrivit jurisprudenței Curții Europene, pentru a răspunde cerințelor procesului echitabil, motivarea trebuie să evidențieze că, judecătorul a examinat chestiunile esențiale prezentate și nu trebuie interpretată ca impunând un răspuns detaliat la fiecare argument (Van de Hurk vs Țările de Jos, 19 aprilie 1994 , pct.61, seria A, nr.288).

Finalmente, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție învederează că soluția asupra fondului cauzei, la care a ajuns instanța de recurs, este compatibilă cu prevederile articolului 6 § 1 CEDO, fiind prevăzută de art.248 alin.(1) lit.b) din Codul administrativ, potrivit căruia examinând recursul, Curtea Supremă de Justiție adoptă o decizie, casează parțial decizia instanței de apel și emite o altă decizie în partea casată. Din considerentele menționate și având în vedere că atât instanța de apel, cât și prima instanță nu au dat o apreciere corectă în ansamblu raportului juridic în litigiu, prin prisma cadrului legal aplicabil în speță și circumstanțelor constatate, instanța de recurs ajunge la concluzia de a respinge recursul depus de către avocatul Arina Țurcan-Donțu, în interesele Mariei Arabadji, de a admite recursul depus de Casa Națională de Asigurări Sociale, de a casa decizia din 26 ianuarie 2022 a Curții de Apel Chișinău, în partea menținerii hotărârii din 24 mai 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani privind anularea răspunsului nr.A-2558/19 din 28 noiembrie 2019 și a refuzului Casei Naționale de Asigurări Sociale, exprimat prin răspunsul

nr.A-2891/19 din 10 ianuarie 2020 cu privire la recalcularea pensiei și în această parte se adoptă o nouă hotărâre prin care se respinge cererea de chemare în judecată depusă de Maria Arabadji împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale cu privire la obligarea recalculării și achitării pensiei.

Conform articolelor 258 alin. (3), 248 alin.(1) lit.b), 224 alin.(1) lit.f) din Codul administrativ, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se respinge recursul depus de către avocatul Arina Țurcan-Donțu, în interesele Mariei Arabadji.

Se admite recursul depus de către Casa Națională de Asigurări Sociale.

Se casează decizia din 26 ianuarie 2022 a Curții de Apel Chișinău, în partea menținerii hotărârii din 24 mai 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani privind anularea răspunsului nr.A-2558/19 din 28 noiembrie 2019 și a refuzului Casei Naționale de Asigurări Sociale, exprimat prin răspunsul nr.A-2891/19 din 10 ianuarie 2020 cu privire la recalcularea pensiei și în această parte se adoptă o nouă hotărâre prin care se respinge cererea de chemare în judecată depusă de Maria Arabadji împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale cu privire la obligarea recalculării și achitării pensiei.

În rest, decizia instanței de apel se menține.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței,
judecătorul

Tamara Chișca-Doneva

judecătorii

Ala Cobăneanu

Nina Vascan

Nicolae Craiu

Aliona Miron